

فهرست مطالب

مقدمه ۸

فصل اول: مبانی برق ۹

۱-۱ آشنایی با الکتریسیته ۱۰

۱-۲ مبانی تحلیل مدارهای الکتریکی ۱۰

۱-۲-۱ جریان الکتریکی ۱۰

۱-۲-۲ ولتاژ الکتریکی ۱۱

۱-۲-۳ مقاومت الکتریکی ۱۲

۱-۲-۴ قانون اهم ۱۵

۱-۲-۵ اتصال المان‌ها ۱۶

۱-۲-۶ کار و توان الکتریکی ۱۷

۱-۲-۷ محاسبه هزینه برق ۲۰

۱-۳ عناصر ذخیره‌کننده انرژی ۲۱

۱-۳-۱ سلف ۲۱

۱-۳-۲ خازن ۲۲

۱-۴ تحلیل مدارهای جریان متناوب (AC) ۲۳

۱-۴-۱ مشخصات یک شکل موج سینوسی ۲۳

۱-۴-۲ تحلیل مدارهای جریان متناوب (AC) ۲۵

۱-۴-۳ توان در جریان متناوب تکفاز ۲۸

۱-۵ شبکه‌های سه‌فاز ۳۲

۱-۵-۱ مفاهیم مقدماتی ۳۲

۱-۵-۲ مفاهیم موردنیاز در تحلیل شبکه‌های سه‌فاز ۳۳

۱-۵-۳ انواع اتصال‌ها در شبکه‌های قدرت سه‌فاز ۳۳

۱-۵-۴ توان در مدارهای سه‌فاز متعادل ۳۵

۱-۶ پریونت کردن کمیت‌ها ۳۷

۱-۶-۱ تعریف و روابط ۳۷

۱-۶-۲ تغییر مبنا در مقادیر پریونیت ۳۸

فصل دوم: ماشین‌های الکتریکی ۴۰

۱-۲ مبانی الکترومغناطیس ۴۱

۱-۲-۱ انواع کمیت‌ها در مدار مغناطیسی ۴۱

۴۱	۲- ۱- مواد فرومغناطیس
۴۲	۲- ۱- مشخصه داخلی هسته
۴۳	۲- ۱- مقاومت مغناطیسی (رلوکتانس)
۴۴	۲- ۱- ولتاژ القا شده در سیم‌پیچ
۴۴	۲- ۱- اندوکتانس
۴۴	۲- ۱- تلفات هسته
۴۶	۲- ۱- انرژی
۴۷	۲- ۱- نیرو و ولتاژ
۴۸	۲- ۲- ماشین‌های جریان مستقیم (DC)
۴۸	۲- ۲- ساختمان ماشین‌های DC
۴۸	۲- ۲- سیم‌پیچی آرمیچر
۴۹	۲- ۲- مقاومت‌ها
۴۹	۲- ۲- تحلیل ماشین
۴۹	۲- ۲- کموتاتور (جابه‌جاکننده)
۵۰	۲- ۲- عکس‌العمل آرمیچر
۵۱	۲- ۲- مولد (ژنراتور)های DC
۵۵	۲- ۲- موتورهای DC
۶۲	۲- ۳- ترانسفورماتور
۶۳	۲- ۳- ترانسفورماتور تک‌فاز ایده‌آل
۶۵	۲- ۳- ترانسفورماتور تک‌فاز واقعی
۶۶	۲- ۳- پارامترهای ترانسفورماتور و تعیین آن‌ها (آزمایش‌های ترانسفورماتور)
۶۸	۲- ۳- بازده (بهره یا راندمان)
۶۹	۲- ۳- تلفات
۷۰	۲- ۳- موازی کردن ترانسفورماتورها
۷۱	۲- ۳- ترانسفورماتورهای تک‌فاز خاص
۷۳	۲- ۳- ترانسفورماتورهای سه‌فاز
۷۷	۲- ۳- سیستم خنک‌کننده ترانسفورماتور
۷۸	۲- ۳- تپ‌چنجر
۷۸	۲- ۳- اتاق ترانسفورماتور
۷۹	۲- ۴- ماشین‌های القایی (آسنکرون)
۷۹	۲- ۴- ساختمان ماشین‌های القایی سه‌فاز
۸۰	۲- ۴- میدان مغناطیسی دوار (گردان)
۸۲	۲- ۴- لغزش در ماشین‌های القایی
۸۴	۲- ۴- مدار معادل ماشین القایی
۸۶	۲- ۴- گشتاور در ماشین‌های القایی
۸۷	۲- ۴- راه‌اندازی موتورهای القایی
۹۲	۲- ۴- روش‌های مختلف کنترل سرعت
۹۴	۲- ۴- رفتار ژنراتوری ماشین القایی
۹۴	۲- ۴- تلفات و راندمان در ماشین‌های القایی
۹۸	۲- ۴- پارامترهای مدار معادل موتور القایی
۹۹	۲- ۴- مدار فرمان موتور القایی

۱۰۰	۲- ۴- ۱۲ سوالات متفرقه.....
۱۰۰	۲- ۵ ماشین‌های سنکرون.....
۱۰۰	۲- ۵- ۱ ژنراتور سنکرون.....
۱۰۵	۲- ۵- ۲ موتور سنکرون.....
۱۰۹	۲- ۶ موتورهای تک‌فاز.....
۱۰۹	۲- ۶- ۱ موتورهای القایی تک‌فاز.....
۱۱۳	۲- ۶- ۲ موتور یونیورسال.....

۱۱۴ فصل سوم: تولید و نیروگاه.....

۱۱۵	۳- ۱ انواع نیروگاه‌های برق.....
۱۱۵	۳- ۱- ۱ نیروگاه بخار.....
۱۱۶	۳- ۱- ۲ نیروگاه گازی.....
۱۱۸	۳- ۱- ۳ نیروگاه سیکل ترکیبی.....
۱۱۹	۳- ۱- ۴ نیروگاه هسته‌ای (اتمی).....
۱۱۹	۳- ۱- ۵ نیروگاه آبی.....
۱۲۰	۳- ۱- ۶ نیروگاه بادی.....
۱۲۱	۳- ۱- ۷ سایر نیروگاه‌ها.....
۱۲۳	۳- ۱- ۸ جمع بندی.....
۱۲۳	۳- ۲ ژنراتور نیروگاه.....
۱۲۵	۳- ۳ دیزل ژنراتور.....
۱۲۶	۳- ۳- ۱ موازی‌سازی.....
۱۲۷	۳- ۳- ۲ وضعیت کارکرد.....
۱۲۸	۳- ۳- ۳ تعیین قدرت دیزل ژنراتور.....
۱۲۸	۳- ۳- ۴ مخزن سوخت دیزل ژنراتور.....
۱۲۸	۳- ۳- ۵ دسته‌بندی دیزل ژنراتورها با توجه به نوع موتور.....
۱۲۹	۳- ۳- ۶ دسته‌بندی دیزل ژنراتورها با توجه به نوع سوخت.....

۱۳۰ فصل چهارم: انتقال و پست.....

۱۳۱	۴- ۱- ۱ کلیدهای فشار قوی.....
۱۳۱	۴- ۱- ۲ سکسیونر.....
۱۳۱	۴- ۱- ۳ سکسیونر قابل قطع زیر بار.....
۱۳۲	۴- ۱- ۴ کلید قدرت (دژنکتور).....
۱۳۵	۴- ۲ پست‌های قدرت.....
۱۳۵	۴- ۲- ۱ طراحی پست.....
۱۳۶	۴- ۲- ۲ استاندارد ولتاژ برق.....
۱۳۸	۴- ۲- ۳ دسته‌بندی پست‌ها (از نظر مالکیت).....
۱۴۴	۴- ۳ انواع رله و کاربرد آن‌ها.....
۱۴۴	۴- ۳- ۱ رله دیستانس.....
۱۴۴	۴- ۳- ۲ رله بوخهلتس (بوخهلتز).....
۱۴۶	۴- ۳- ۳ رله اولیه (پرایمر).....
۱۴۶	۴- ۳- ۴ رله ثانویه (زکوندر).....

- ۴-۳-۵ رله دیفرانسیل ۱۴۶
- ۴-۳-۶ سایر تجهیزات و مفاهیم مرتبط با خطوط انتقال ۱۴۷

فصل پنجم: توزیع ۱۴۹

- ۵-۱ سیم و کابل ۱۵۰
- ۵-۱-۱ مشخصه‌ها و اصول نام‌گذاری ۱۵۰
- ۵-۱-۲ دسته‌بندی کابل‌ها ۱۵۲
- ۵-۱-۳ سیم‌ها و کابل‌های پرکاربرد ۱۵۳
- ۵-۱-۴ تلفات کابل ۱۵۵
- ۵-۲ شبکه‌های توزیع زمینی ۱۵۵
- ۵-۲-۱ عمق دفن کابل ۱۵۵
- ۵-۲-۲ مسیر عبور کابل ۱۵۶
- ۵-۳ شبکه‌های توزیع هوایی ۱۵۸
- ۵-۳-۱ تجهیزات شبکه توزیع هوایی ۱۵۸
- ۵-۳-۲ حریم خطوط فشار قوی و فشار متوسط ۱۵۹
- ۵-۴ حفاظت الکتریکی تاسیسات (تجهیزات حفاظت و کنترل) ۱۶۱
- ۵-۴-۱ کلیدهای تابلوهای ولتاژ پایین (LV) ۱۶۱
- ۵-۴-۲ کلیدهای خودکار (اتوماتیک) ۱۶۲
- ۵-۴-۳ کلید حفاظت موتوری (MPCB) ۱۶۵
- ۵-۴-۴ کلیدهای خودکار مینیاتوری (MCB) ۱۶۵
- ۵-۴-۵ فیوز ۱۶۸
- ۵-۴-۶ کلیدهای مغناطیسی (کنتاکتور) ۱۷۰
- ۵-۴-۷ رله حرارتی (بیمتال) ۱۷۱
- ۵-۴-۸ کلید جریان باقیمانده (RCD) ۱۷۲
- ۵-۵ ساختمان و طراحی تابلوی LV ۱۷۴
- ۵-۵-۱ درجه حفاظت تجهیزات و تابلو (IPxy) ۱۷۶
- ۵-۵-۲ شینه تابلو ۱۷۷
- ۵-۵-۳ مکان نصب تابلو ۱۷۸

فصل ششم: تاسیسات الکتریکی ۱۸۰

- ۶-۱ توان و بار مصرفی ۱۸۱
- ۶-۱-۱ ضریب همزمانی ۱۸۱
- ۶-۱-۲ اشعاب مشترکان ۱۸۱
- ۶-۲ سیستم ارتینگ و حفاظت شبکه ۱۸۳
- ۶-۲-۱ مفهوم ۱۸۳
- ۶-۲-۲ انواع سیستم ارتینگ ۱۸۴
- ۶-۲-۳ انواع سیستم TN ۱۸۸
- ۶-۲-۴ المانهای مؤثر در سیستم زمین ۱۹۰
- ۶-۲-۵ اتصال زمین مکرر ۱۹۳
- ۶-۲-۶ حفاظت در برابر اضافه ولتاژ ناشی از آثار صاعقه ۱۹۴
- ۶-۳ تاسیسات جریان ضعیف ۱۹۶

۱۹۶	۶- ۳- ۱ کلیات.....
۱۹۷	۶- ۳- ۲ سیستم اعلام حریق.....
۲۰۱	۶- ۳- ۳ سیستم صوتی یا پیام‌رسانی یا پجینگ.....
۲۰۴	۶- ۴- ۴ سطح مقطع کابل و افت ولتاژ.....
۲۰۴	۶- ۴- ۱ محاسبه سطح مقطع کابل.....
۲۰۵	۶- ۴- ۲ افت ولتاژ هادی.....
۲۰۸	۶- ۵ جبران‌سازی توان راکتیو.....
۲۱۵	۶- ۶ پله‌برقی و پیاده رو متحرک.....
۲۲۰	۶- ۷ روشنایی.....
۲۲۰	۶- ۷- ۱ اصطلاحات روشنایی.....
۲۲۱	۶- ۷- ۲ محاسبات طراحی روشنایی.....
۲۲۴	۶- ۷- ۳ استاندارد روشنایی داخلی.....
۲۲۵	۶- ۸ ایمنی در برق.....